

12.9.2024

LUONTOSELVITYS

PELKOSENNIEMEN PYHÄTUNTURIN ALUEEN ASEMAKAAVAN OSITTAINEN
MUUTOS (tila nro 583-403-2-46)

ARTO SAIKKONEN
FM, BIOLOGI
OY LUONTOPALVELUT AT NATURE SERVICES LTD

Sisällys

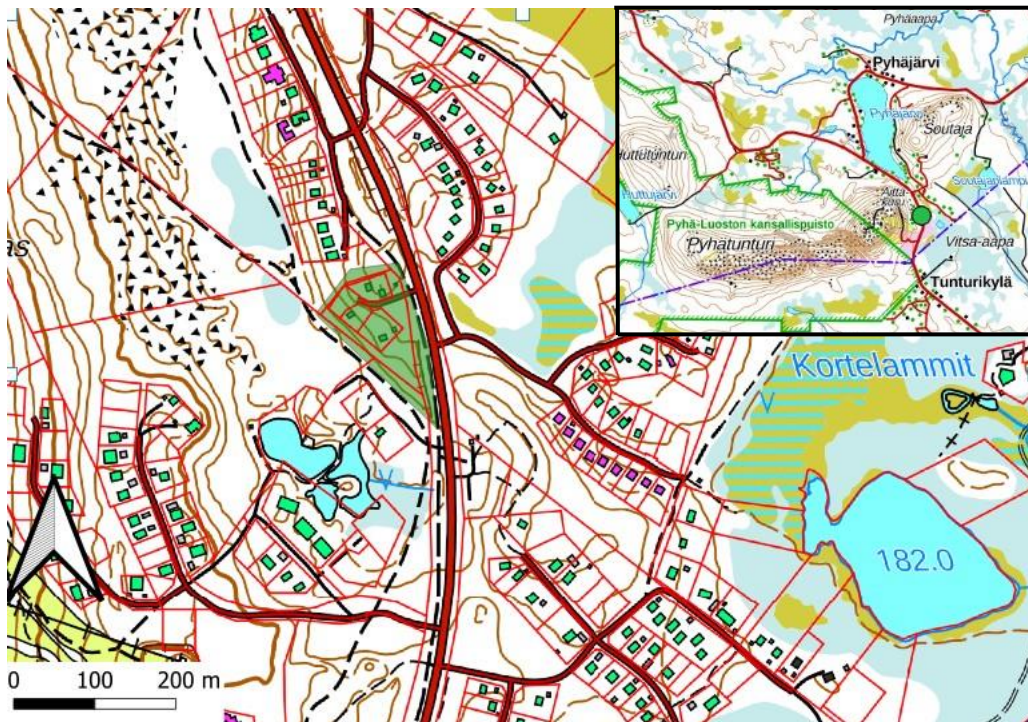
1 JOHDANTO	2
2 ALUEEN YLEISKUVAUS	3
3 LUONTOKOhteiden arvottaminen	3
3.1 Suositukset arvoluokkien huomioimisessa maankäytössä.....	5
4 TULOKSET	6
4.1 Luontotyytit ja lajit	6
4.2 Muinaisjäännökset	8
5 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET	8
LÄHTEET	9
LIITTEET	10

1 JOHDANTO

Pelkosenniemen Pyhätunturin asemakaavaan on käynnistetty osittainen muutos koskien pääasiassa tilaa 583–403–2–46. Kaavoitustyön tarkoituksena on muuttaa asemakaavaa siten, että alueelle voidaan sijoittaa lisää lomanviettoa ja majoitusta palvelevia tiloja. Kaavoitusalue sijoittuu Pyhän tien varrelle vastapuolelle Paloharjuntien risteystä (kuva 1).

2

Kaavanlaatija (KimmoKaava) on tilannut alueelle luontoselvityksen, jotta alueen luontoarvot voidaan huomioida kaavamuutoksessa. Luontoselvitykseen liittyvä maastokäynti tehtiin 4.6.2024. Maastokäynnillä kartoitettiin kohteen luontotyytit ja mahdollinen huomionarvoinen kasvilajisto. Samalla havainnoitiin alueen linnustoa. Koska alue sijaitsee pohjavesialueella, myös lähde- ja lähteikköympäristöjen esiintymiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Kohteen itäpuolelle, Kortelampien ympäristöön on tehty luontoselvitykset vuosina 2014, 2019 ja 2020 (Luontoselvitys Kangas 2020). Kohteen pohjoispuolelle Soutajan risteystä vastapäätä on tehty luontoselvitys vuonna 2024 (Luontopalvelut AT Nature 2024).

Kuva 1. Kartoitusalue on rajattu peruskarttaan ja ympäröity lähestymiskarttaan vihreällä värillä (Taustakartta © Maamittauslaitos 2023).

2 ALUEEN YLEISKUVAUS

Pyhätunturin maisema kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin (SYKE 2021). Alueen maisemalliset arvot perustuvat luonnontilaisina säilyneisiin tunturi- ja suoalueisiin, tunturialueiden rikkaaseen geologiseen historiaan sekä tunturin hallitsevaan rooliin ympäröivien alueiden kaukomaisemassa. Alueen kallioperässä vallitsevat karut kivilajit, pääosin konglomeraatti ja sen päälle kerrostunut kvartsiitti (Mäkinen ym. 2008). Pyhätunturien itäpuolella on pohjavesialue (liite 1), jonka sisään myös kaavamuutosalue sijoittuu. Eliömaantieteellisessä aluejaossa kohde kuuluu pohjoisboreaaliseen Perä-Pohjolan metsäkasvillisuusvyöhykkeeseen (4b) ja suokasvillisuudeltaan Perä-Pohjolan aapasuot alueeseen (4a) (Paikkatietoikkuna 2024).

3

3 LUONTOKOhteiden ARVOTTAMINEN

Luontoselvityksessä kaavamuutosalueelta etsittiin LUOPAS-oppaan mukaisia huomionarvoisia luontokohteita (Mäkelä, K & Salo, P. 2023). Huomioidut, ennalta määritellyt luontokohteet arvoluokittain ovat seuraavat:

Arvoluokka I: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Aina huomioitavat

- *Luonnonsuojelualueet*
- *Natura 2000 -alueet*
- *Suojeluun varatut alueet*
- *Luonnonsuojelulailla (LSL) suojeltujen luontotyyppien rajatut esiintymät*
- *LSL:n tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät*
- *Vesilain suojellut luontotyytit*
- *Luontodirektiivin liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat*
- *Luontodirektiivin liitteen IV b kasvilajien esiintymispaikat*
- *LSL:n erityisesti suojeltavien lajien rajatut esiintymispaikat*
- *Luontodirektiivin liitteen II lajien sekä lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymispaikat*
- *LSL 73 § suurten petolintujen toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä olevat pesäpuut*

Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat

- Luontodirektiivin liitteen IV a lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit
- LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit

Arvoluokka II: Erityisen tärkeät kohteet

Aina huomioitavat

- Valtakunnallisesti arvokkaat luontokohteet (ennalta tunnetut)
- Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet
- Luontotyyppi- ja lajesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet
- Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät
- Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät
- Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet sekä metson ja teeren soidinpaikat

4

Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat

- Maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet (ennalta tunnetut)

Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat

- LSL:lla suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymispaikat
- Lepakoille tärkeät saalistusalueet

Arvoluokka III: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Aina huomioitavat

- Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet
- Luontotyyppi- ja lajesiintymien muodostamat muut kokonaisuudet (erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien ja/tai lajien muodostamat kokonaisuudet)

Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat

- Maakunnalle ominaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät
- Maakuntien vastuulajien merkittävät esiintymät

Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat

- Paikallisesti arvokkaat luontokohteet (ennalta tunnetut)
- Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut esiintymät
- Uhanalaisten lajien muut esiintymät
- Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille tärkeät kohteet sekä metson ja teeren soidinpaikat
- Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymät

Arvoluokka IV: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Aina huomioitavat

- *Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet*

Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat

- *Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät*
- *Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät*
- *Kohteet, joilla esiintyy yksittäisiä huomionarvoisia, pienpiirteisiä luonnonarvoja*
- *Lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt*
- *Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet*

3.1 Suositukset arvoluokkien huomioimisessa maankäytössä

Arvoluokat suositellaan huomioitavan jatkotoimenpiteissä LUOPAS-oppaan suositusten mukaisesti seuraavanlaisesti (Mäkelä, K & Salo, P. 2023).

Arvoluokan 1 lainsäädännöllä turvattujen kohteiden luonnonarvoja heikentävä maankäyttö ei pääsääntöisesti ole sallittu, joten lisäsuosituksia kohteen huomioimisesta ei useinkaan ole tarpeellista antaa.

Arvoluokan 2 ja 3 kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä, mutta vailla suoraa lainsäädännön turvaa. Suositusten tavoitteena on näiden kohteiden nykyisen arvon ja monimuotoisuuden säilyttäminen tai parantaminen.

Arvoluokan 4 monimuotoisuutta tukeville kohteille annettavat suositukset keskittyvät samoihin asioihin kuin arvoluokan 2 ja 3 kohteille annettavat suositukset eli kohteiden mahdollisuuksien mukaiseen huomioon ottamiseen jatkosuunnittelussa tai hoito- ja ennallistamistoimenpiteiden suositteluun.

Myös arvoluokkien ulkopuolelle jääville tavanomaisen luonnon kohteille voidaan luontoselvityksessä antaa niiden tilan säilyttämiseen tai parantamiseen tähtääviä hoito- ja ennallistamissuosituksia.

4 TULOKSET

4.1 Luontotyytit ja lajit

Kartoitusalueella ei havaittu huomionarvoisia luontotyyppijä eikä lajeja. Alueen rakentamaton eteläosa on nuorta ja paikoin varttunutta kuivahkoa kasvatusmännikköä, jossa ei ole erityisiä, tavanomaisesta poikkeavia luontoarvoja (kuvat 2 ja 3). Lahopuuta ei ole ja männikön pohjakerros on kulunut porolaidunnuksen seurauksena. Alueen rakennukset ovat vastaavalla kuivahkolla kankaalla. Harjanteelle sijoittuvan kartoitusalueen maaperä on hienoainesmoreenia (kuva 4).

6

Kuva 2. Kartoitusalueen rakentamattomat osat ovat pääosin nuorta kuivahkoa kasvatusmännikköä.

Kuva 3. Kartoitusalueen ilmakuva.

Kuva 4. Kartoitusalueen maaperä on hienoainesmoreenia.

Luontoselvitystä varten kartoitusalueelta tilattiin tiedot huomionarvoisesta lajistosta Suomen lajitietokeskuksesta. Aineisto toimitettiin 12.9.2024. Kartoitusalueelta ei ole aiempia havaintoja uhanalaisista lajeista tai direktiivilajeista. Huomionarvoisista lajeista ei tehty havaintoja myöskään maastokartoituksessa.

Kartoitusalueen ja sen lähiympäristön pesimälinnustoa havainnoitiin 4.6.2024 maastokäynnin yhteydessä. Inventointialueen sisällä tai sen välittömässä lähiympäristössä havaittu lajisto oli tavanomaista (uhanalaisuusluokka LC, säilyvä) metsälajistoa (taulukko 1). Huomionarvoista lajistoa ei havaittu pesimäajan kartoituksessa.

Taulukko 1. Kartoitusalueella pesimäaikana (4.6.2024) havaitut lintulajit

Laji	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuusluokka
Västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	LC
Vihervarpunen	<i>Spinus spinus</i>	LC
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	LC
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	LC
Kulorastas	<i>Turdus viscivorus</i>	LC
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	LC

4.2 Muinaisjäännökset

Korteselän ja Kortelampien alueella on useita kiinteitä muinaisjäännöksiä (Liite 2). Kartoitusalueelta ei ole aiemmin tiedossa olevia muinaisjäännöksiä eikä niitä havaittu myöskään maastokäynneillä.

5 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Kartoitusalue on tavanomaista kuivahkoa kasvatusmetsää. Alueella ei havaittu huomionarvoisia luontotyyppejä eikä lajeja eikä niistä ole myöskään aikaisempia havaintoja alueelta tai sen välittömästä läheisyydestä. Alue on pohjavesialuetta, mikä on huomioitava maankäytössä. Alueella ei kuitenkaan ole lähteitä tai muita pohjavesivaikuttajia luontotyyppejä.

LÄHTEET

Luontopalvelut AT Nature 2024: Luontoselvitys – Pelkosenniemen Pyhätunturin alueen asemakaavan osittainen muutos.

Museovirasto 2024. Osoitteessa <https://kartta.museoverkko.fi/>

Mäkelä, K. & Salo, P. 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. Osoitteessa <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>

Mäkinen K., Johansson P., Räisänen J. & Räisänen J. 2008. Geologinen monimuotoisuus Pyhä-Luoston kansallispuiston alueella ja sen lähiympäristössä. Osoitteessa https://tupa.gtk.fi/raportti/arkisto/p21_4_2008_29.pdf

Luontoselvitys Kangas Oy 2020. Luontoselvitys Kortekakankaan asemakaavan muutosta varten – täydennetty versio.

Paikkatietoikkuna 2024. Osoitteessa <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Suomen Lajitietokeskus. Osoitteessa <https://laji.fi/>

SYKE 2021. Eteläinen Lappi. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Osoitteessa https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/VAMA%202021_18%20Etel%C3%A4inen%20Lappi.pdf

LIITTEET

Liite 1. Pohjavesialue sinisellä rajauksella (© Maamittauslaitos 2024).

